

GAZETA POLSKA W BRAZYLII

NAJSTARSZE I NAJPOCZYTYNIEJSZE PISMO POLSKIE W POŁUDNIOWEJ AMERYCE, WYCHODZI W PIĄTEK KAŻDEGO TYGODNIA.

Numer pojedynczy kosztuje 200 rs. — Dla poszukujących pracy ogłoszenia darmo.

PRZEDPŁATA WYNOŚI:

Półrocznie 4.000
Rocznie 8.000
za granicą 10.000

Adres Redakcji i Administracji:

»Gazeta Polska« — Rua Assunguy N. 44 — Curytyba
PARANA — BRAZIL.

Rękopisów nie zwracamy. Listów nieopłaconych nie przyjmujemy.

OGŁOSZENIA

po 100 reisów od wiersza
drobnym drukiem. Opłata za wszelkie
ogłoszenia z góry.

8 Października 1909 r.

Redaktor i wydawca M. Gross.

Rok XVII. N. 61.

KALENDARZ.

PAZDZIERNIK.

8. Piątek. Brygidy †
9. Sobota. Dionizego.
10. Niedziela. Franc. Bor.
11. Pon. Wincen. K.
12. Wtorek. Maksymiljana.
13. Środa. Edwarda.
14. Czwartek. Teresy.

PAMIĄTKI POLSKIE.

PAZDZIERNIK.

8. August II. godzi się z carem Piotrem w Toruniu r. 1709.
9. Moskale osadzają Warszawę r. 1733.
10. Pokój z Krzyżakami r. 1366
11. List Przemysława króla czeskiego, do Prandoty biskupa krakowskiego r. 1255
12. Zjazd rokosznan w Sandomierzu r. 1606.
13. Zniesienie Jadrzyńców między Narwią i Niemnem r. 1282.
14. Jan Sobieski pod Granem r. 1683

Prenumeratę „Gazety Polskiej w Brazylii“

przyjmują na warunkach redakcyj-
nych P.P.:

Józef Tyrka . . . . . Araucaria
Bolesław Kłosowski . . . . . Ponta Grossa
Pemis Szwak . . . . . Prudentopolis
Adolf Schirl . . . . . „ „

Adres dla listów i przesyłek pieniężnych:

„GAZETA POLSKA W BRAZYLII“

Caixa postal B.

CURITYBA — PARANA — BRAZIL.

Wszelkie przesyłki pieniężne należy wysyłać za przekazem pocztowym, zwany „vales postal“. Gdzie poczta nie wydaje „vales postal“ można wysłać pieniądze w liście poleconym, jednak z oznaczeniem kwoty w liście zawartej, gdyż w przeciwnym razie, pomimo polecenia listu, pieniądze zwykle nie dochodzą.

Osoby które zwracają się do Redakcji z prośbą o objaśnienia lub informacje a nie są prenumeratorem pisma, raczą dołączyć w liście na odpowiedź znaczek pocztowy, gdyż w przeciwnym razie zapytania ich pozostaną bez odpowiedzi.

Prenumeratorem odpowiadamy w dziale „Odpowiedzi od Redakcji“.

Redakcja przyjmuje znaczki pocztowe wszystkich krajów.

Klucze Paryża.

przez

ARMANDA DUBARRY

9)

(Ciąg dalszy.)

Pańska ciotka, zwłaszcza generał, mają najniewinniej wplatać się w sprawę kompromitującą, należy więc niedopuszczyć do tego i działać bardzo ostrożnie.

Paweł wziął list i przyrzekł na oznaczoną godzinę przybyć do kawiarni.

Poczem rozstał się z swym kolegą i udał się w stronę Inwalidów, gdzie spodziewał się na stacji dorożek znaleźć poznanego w dniu poprzednim dorożkarza.

— Przyszł wreszcie pan! — rzekł ten ostatni — To dobrze, zapraszam pana na szklankę wina.

— Wypijemy później i gdzieindziej — odrzekł Paweł — gdyż teraz nie mam czasu. Zamawiam cię na cały dzień.

— Na cały dzień!

— Może nie chcesz?

— Ależ owszem!

— Więc w drogę! Pojedziemy naprzód na ulicę Niemiecką.

— Aha! tam, gdzie wysadziłem wczoraj młodą dziewczynę i jej towarzysza!..

— Tak.

— Dobrze — odrzekł woźnica i w oczeki-

Brazylijski „Far West“.

(Ciąg dalszy).

Na przestrzeni 340 klm. od Bauru do Itapura istnieje zaledwie 7 stacji, których nazwiska są następujące: Jacutinga, Lauro Muller, Miguel Calmon, Glicerio, Arasatuba, Corrego Azul i Anhangahy. Odległość stacji od stacji świadczy najlepiej o bezludności obszarów przetrzyniętych koleją, która dla braku ładunku i pasażerów byłaby skazaną na zupełne bankructwo, gdyby nie gwarancja procentów przez rząd federalny.

Budowa drogi żelaznej spotykała się od samego początku z największymi trudnościami, jak febra i napady Indian. Febra wybuchła po kilkakroć w barakach kolejowych z taką gwałtownością, że były miesiące w których musiano zaprzestać zupełnie robót, a szpitale kolejowe były przepełnione chorymi. Epidemia szalała najbardziej przy stacji Miguel Calmon, a następnie na linii od Miguel Calmon do Itapura.

Na każdej stacji pobudowano małe prowizoryczne szpitale, na stacji zaś Miguel Calmon jeden wielki, do którego przenoszono ciężkie chore z szpitali pomniejszych. Zarząd utrzymywał stale kilkunastu lekarzy, dostarczał robotnikom leków i łożół tyle na utrzymanie zdrowotności, że za pieniądze wydane w tym celu można by było wybudować drugą drogę żelazną. Do walki z klimatem przyczyniły się i były powodem śmierci kilkunastu robotników.

Lecz przeciw dwóm wrogom postępu uzbrojono się odpowiednio. Każdy robotnik miał przy sobie winchester (karabin) do obrony przed dzikimi i pigułki chinu dla odparcia febrы. Bronią przeciw dzikim nikt nie gardził, natomiast zażywaniu chinu wielu opierało się zawiście, tłómacząc się, że człowiek nie powinien zażywać lekarstw tak długo jak czuje się zdrowym. Ta nieświadomość i upór robotników wyszły im samym na niekorzyść, gdyż wielu, którzy mogliby byli uniknąć choroby, zapadło na nią przed jej lub później, i albo wyleceni musieli opuścić robotę lub wycieńczeni chorobą złożyli swe ciała w dzikiej puszczy. Lecz silna wola i energia ludzka w połączeniu z kapitałem przemożły wszystkie przeszkody i dotarły zwycięsko do Itapura nad rzeką Tiete, skąd budowa drogi nie przedstawia już tyle trudności. Towarzystwo zostało jednak tak wyczerpane budową pierwszych 340 klm., że nie czując się na siłach do dalszego prowadzenia robót zdało je na rząd federalny. Rząd podjął się dokończenia kolei własnymi siłami, lecz powierzył prowadzenie robót Towarzystwu i zapewnił mu dzierżawę całej linii na lat 60.

waniu dobrego zarobku raźnie ruszył z miejsca.

O trzy kwadranse na dziesiątą Paweł zatrzymał się przed biurem komisarza w Pantin ale nie zastał go, a przed urzędnikiem innym nie chciał opowiadać tak drażliwej sprawy

— Nisch pan przyjdzie o czwartej; pan komisarz będzie wtedy na pewno, więc wręczy mu pan osobście.

Paweł udał się do najbliższej restauracji, dokąd zaprowadził i swego dorożkarza.

Po śniadaniu, nie wiedząc jak przepędzić resztę pozostałego mu czasu, postanowił zwiedzić okolicę w nadziei znalezienia jakie goś śladu poszukiwanej Sywii.

XX.

BIBI.

Po odwiezieniu Sylwii do aresztu, wierny towarzyszy jej pod opieką postanica publicznego odstawiony został do zakładu czyszciciela.

Biedny pies nie mógł zdecydować się na opuszczenie swej pani i chociaż bity i kopany nogami, stawiał opór i groził zębami.

Przechodnie oburzeni tak barbarzyńskim postępowaniem, wstawili się za nim, ale bezskutecznie.

W pobliżu targu postanicie utrudzony oporem psa, wsapł do składu wódek.

Biedne psisko! odezwała się kupcowa, widząc go zakrwawionego i pokrytego błotem

Kolej zbudowana kapitałem Towarzystwa ma być wcale dobrze wykończoną. Kursują na niej tam i napowrót 3 pociągi pasażerskie tygodniowo.

Obecnie przystąpiono do budowy dalszej linii z Itapura do Corumba o długości 800 klm. Rząd zamierza ukończyć budowę w Październiku 1910 i w tym celu rozpoczął ją na obu końcach linii, w Corumba w Matto Grosso i Itapura w Sao Paulo. Kolej ma być zbudowaną jak najlepiej; ma bieżć jak najmożliwiej w prostej linii; promień łuków na zakrętach nie może być mniejszy jak 300 metrów a wznoszenie się toru kolejowego nie powinno przekraczać 1. procent pochylności. Kolej będzie posiadała 2 wielkie mosty żelazne, z których most na Paranie będzie mierzył 1000 mtr. długości i będzie największym dotychczas mostem w Południowej Ameryce, drugi zaś na rzece Paraguay o długości 500 metrów. Budowa tej linii pójdzie szybko, gdyż klimat okolic przez które przechodzi jest bardzo zdrowy a grunta są równe i stepowe. Największą trudność przedstawia dowóz żywności dla robotników, którzy w Matto Grosso pracują 190 klm. zdala od pierwszej większej osady ludzkiej a po stronie od Sao Paulo 100 klm. od ostatniej stacji kolejowej.

Przed zbudowaniem mostu na Paranie będzie kursował po rzece mały parowiec, który ma przewozić towary i pasażerów z jednej strony na drugą.

Kolej Noroeste do Brazil, oprócz bardzo wielkiego znaczenia strategicznego dla Brazylii ma być także ważnym łącznikiem w górnym dołeczku rzek Paraguay i Parana, jak Matto Grosso, Bolivia i północny Paraguay, które leżąc w samym środku kontynentu południowo amerykańskiego komunikowały się dotychczas z oceanem Atlantykiem za pomocą rzek. Komunikacja ta była bardzo uciążliwą gdyż podróż z nich do Montevideo trwała 8 dni do Santos zaś do Rio de Janeiro 12 dni. Obecnie będą mogły te same kraje komunikować się z portami w Santos i Rio w ciągu 3 dni, a podróż nietylko że się skróci o trzy czwarte, lecz będzie bez porównania wygodniejsza. Następnie ta sama kolej ma wszystkie dane, ażeby z czasem stać się główną linią kolei transkontynentalnej, która by łączyła ocean Atlantycki z oceanem Spokojnym. Wyszłoby tylko, ażeby Bolivia zbudowała od dawna projektowaną koleję z Puerto de Pacheco przez Santa Cruz de la Sierra do Oruro, a Noroeste do Brazil przedłużyła swą linię o kilkanaście kilometrów na zachód ku Boliwii, a będzie można wsiadzić w pociąg w Rio de Janeiro lub Santos wysiąść po tygodniu jazdy na brzegu Oceanu Spokojnego w porcie Antofagaste, Valparaiso lub Santiago de Chile. Podróż z Rio do Valparaiso, która obecnie trwa około 18 dni i jest bardzo niebezpieczną w przeprawie przez kanał Magelanski, skróci-

ła by się wówczas o połowę i nie przedstawiała by żadnego niebezpieczeństwa.

Przyjrzyjmy się teraz bliżej ziemiom, jakie przecina Noroeste w swym biegu z Bauru do stacji Lauro Muller

Okolice tamtejsze są pagórkowate i po największej części stepowe, a lasy które spotyka się tu i ówdzie są niskopienne w których brak zupełnie drzewa budulcowego, tak że podkłady do kolei musiano sprowadzać z innych stron. Ludność jest rzadka i składa się przeważnie z fazenderów, którzy trudnią się chowem bydła i rolnictwem o tyle, ile potrzebują produktów rolnych do własnego użytku. Grunta po największej części są suche, lecz trafiają się także terras rochas, które nadają się doskonale do uprawy wszystkich pożytecznych roślin a szczególnie kawy. Dla braku jednak ludzi i wielkiego oddalenia od rynków zbytu leży wszystko odłogiem. Kamień wapienny znajduje się wszędzie w obfitości, a kolej przecina w kilku miejscach potężne tegoż pokłady.

Druga część ciągnie się od stacji Lauro Muller do rzeki Parana. Są to okolice bardzo lesiste o gruncie pochylającym się zwolna ku Paranie, zamieszkałe wyłącznie przez dzikie zwierzęta i Indian. W tych to lasach napotykano budowa kolei największe przeszkody, a ludzie wycierpieli piekielne męki od ustawicznej febrы, owadów i robactwa wszelkiego rodzaju i od ciągłej obawy przed napadami dzikich. Na szczęście przewyżczono już wszystko i lokomotywa przebiega dziś z tryumfem zadziorną krainę budząc podziw i postrach

Trzecia część, największa ze wszystkich, ciągnie się od rzeki Parany do wzgórz Maracaju i Sao Jeronymo skąd biorą swój początek rzeki Miranda, Nioac, Daboco, Rio Negro, Taquary, Sao Lourenco i liczne inne płynące do rzeki Paraguay. Jest to najzdrowsza część kraju jaką przerywna Noroeste do Brazil. Ziemię są w ogóle pagórkowate o czarnej żółtej krew glebie, znanej ogólnie pod nazwą terra rocha, sławnej z urodzajności, i wznoszą się od 300 do 700, a w niektórych miejscach na północy do 1000 metrów nad poziom morza. Na stepach o bujnej i doskonałej trawie widnieją rozrzucone małe oazy niskopienne lasów, w dolinach zaś rzek spotyka się większe lasy z mnóstwem drogocennych drzew.

Stepy w południowej części roją się od bydła, które hodują tam na wielką skalę fazenderzy pochodzący z Rio Grande do Sul. Stepy te dla doskonałej paszy, klimatu i wód otrzymały od dawna nazwę Vaccarias, to jest krajiny bydła.

Czwarta część to równiny w dorzeczu rzeki Paraguay, które są tak niskie, że co roku w porze słotnej pokrywają się wodą na przestrzeni kilku tysięcy mil kwadratowych. Kraj ten dla tej przyczyny pomimo urodzajnej ziemi jest pustkowiem, którego w porze słot-

— A niech on zdechnie! Prowadzę go już tak prawie od stacji kolei Północnej i sił mi już zabrakło.

I rzekłszy to, kopnął psa, który zaskowyczał z bólu.

Nie rób mu pan krzywdy!

— A po co opiera się? I tak będzie zabiły, gdyż prowadzę go do czyszciciela.

— To nie jest jeszcze powód do znęcania się. Patrz pan, zadusisz go!

Rzeczywiście sznurek, na którym nielitościwy postanice prowadził psa, tak zacisnął jego gardło, że zatamował mu oddech.

— Czy pani należy się do Towarzystwa opieki nad zwierzętami?

— A należę — odrzekła kobieta, rozluźniając psu pętlę. — Ten sznurek jest za cienki, przetnie mu skórę; dam panu pasek płócienny.

— Wolałbym, byś dała mi pani drugą szklankę.

— Dam ale z warunkiem, że będziesz lepiej obchodził się z tym biednym psem.

— Zobowiązuję się.

Bibi, poczuwszy się wolnym od sznurka, polizał ręce kobiety następnie skorzystał z przybycia kilku gości, rzucił się ku drzwiom i w jednej chwili był już na ulicy.

„Gdzie ja odszukam moją panię“, myślał, biegnąc i węsząc przed sobą.

Zabłąkany w ogromnym mieście i nie znając punktu wyjścia, nie wiedział jak spełnić swój obowiązek,

Wieczorem smutny i głodny znalazł się na stacji kolei Północnej i rozpoznawszy ją, tu bowiem został pochwycony, przepędził noc na bieganii od magazynu Gervais'go do biura komisarza policji.

Następnego dnia rano, strudzony, drżący i wygłodniały, siadł pod bramą jednego z domów i przeklinał swoją bezsilność.

„Rozdzielili nas na zawsze — rozmyślał — nie usłyszę już jej głosu życzliwego... Nie popieści mnie... nie będę podzielał jej radości i smutku...“

Zmuszony głodem, poszedł do opróżnionej w tej chwili skrzynki ze śmieciami, w nadziei znalezienia jakiej kości, gdy wtem spostrzegł stojącego przed sobą postanica, który tek okrutnie obszedł się z nim dnia poprzedniego.

— Ach znalazłem cię! — zawołał niedogodnie — zapłacisz ty mi teraz za stracony wczoraj zarobek.

I ująwszy kamień z kupy przeznaczonej do naprawy bruku, cisnął nim w psa. Bibi zaskowyczał i zaczął uciekać.

— Zabć go! zabić! — krzyczał postanice — to pies wściekły!

— Pies wściekły! — powtórzili przechodnie, uciekając z chodników i kryjąc się w sklepach i bramach domów.

Stojący na ulicy policjant wy dobył szablę i puścił się w pogoń za psem; wkrótce nadbiegli policjanci ze stanowisk innych i wraz z gromadą zawsze ciekawych w takich wypad-

miejskiego). Ponieważ produkcja serów i masła jest obliczona na większą ilość, Towarzystwo podaje do wiadomości kolonistów i hodowców bydła, że kupuje codziennie świeże mleko w każdej ilości tak w samej fabryce jak na fazendach w okolicy i dalej za Kurytybę, lecz w pobliżu stacji kolejowych. Interesowani w sprzedaży mleka powinni zwracać się do zarządcy fabryki, P. Marinsa Jurka, na na Alto da Gloria w Kurytybie

Rio de Janeiro.

Sluby cywilne. Minister Spraw wewnętrznych rozpisal okólnik, w którym zawiadamia, że odtąd każdy sędzia może wystawić świadectwo ubóstwa dla ubogich nowożeńców, i że na mocy tego świadectwa jest obowiązany do udzielenia bezpłatnego ślubu. Minister zaś sprawiedliwości oznajmia, że wszelkie papiery ślubne są wolne od opłaty w stemplach tak stanowych, jak federalnych.

Wzbronienie emigracji. Konsul brazylijski w Tryescie zawiadomił ministra spraw zewnętrznych, Barona Rio Branco, że Węgry wzbronili u siebie emigracji do Brazylii i że zakaz ten zostanie zapewne rozciągnięty wkrótce na całą Austrię. Baron Rio Branco przesłał tę wiadomość natychmiast ministrowi rolnictwa, a także zakomunikował ją inspektorom kolonizacji i dyrektorom kolonii.

Nowe tow. żeglugi nadbrzeżnej. Według doniesień z Londynu ma się zawiązać tamże silne Towarzystwo okrętowe, mające na celu zaprowadzenie regularnej żeglugi wzdłuż wybrzeży brazylijskich. Towarzystwo to, jeśli zawiąże się rzeczywiście i przeprowadzi swe plany do skutku, zada śmiertelny cios Lloydowi brazylijskiemu, który jest pijawką handlu i przemysłu brazylijskiego i wielką przeszkodą dla pomyślnego rozwoju kraju, z którego ciągnie soki.

Rio Grande do Sul

Rzadka sposobność --- fort wojenny do wynajęcia za 50 milów rocznie. Rzadko trafia się podobny konkurs, jaki rozpisala obecnie Delegacja Fiscal w Porto Alegre z terminem do wnoszenia ofert do 24 b m. na wydzierżawienie fortu wojennego pod Kasapawą. Fort ten pochodzi z czasów wojny Farapów, to jest wojny jaką prowadzili Riograndczycy z cesarstwem brazylijskim od 1835 do 1845 i w której po stronie rewolucjonistów walczył sławny w historii Garibaldi. Do fortu należą mały kawał stepu i lasu. Najniższa cena wynajmu oznaczona przez rząd w konkursie wynosi 50 milów rocznie.

Minas Geraes.

Obrzmyli meteor znaleźli dwaj podróżnicy belgijscy, PP. Dansac i Conego w pobliżu miejscowości Monte Carlo, u stóp gór Serra do biczych i waży mniej więcej 22,000 kilogramów.

Paraguay

Revolucya w Paragwaju. Od dawna tlejące niezadowolenie z rządów w Paragwaju wybuchło obecnie wielkim płomieniem i objęło północną część kraju. Rewolucjoniscie stoczyli już kilka potyczek z wojskami rządowymi z których wyszli zwycięsko. Zaciekłość wojujących jest straszna i wszyscy przeciwnicy, tak z jednej jak z drugiej strony są mordowani bez litości. Straty po fazendach są ogromne, gdyż rewolucjoniscie i wojska rządowe rabują bydło, konie i wszelki dobytek w pochodach wojennych. Rząd argentyński wysłał w górę rzeki i Paragwaj kilka torpedowców, które mają wyzwozić okręty argentyńskie wzięte do niewoli przez rewolucjonistów i bronić mienia i życia tamże zamieszkałych Argentyńczyków.

KRONIKA.

Szybko postępują roboty przy budowie kolei za Porto Uniao do Rio Grande do Sul. Przy budowie kolei ma być zajętych obecnie około 5 tysięcy osób. Teren kolejowy ma być bardzo równy i wolny od puszcz, co ułatwia niezmiernie posuwanie się linii naprzód. Przytem pogoda od kilku miesięcy jest tak piękna i sprzyjająca robotom, iż lepszej trudno nawet sobie wymarzyć.

Pochwały godne rozporządzenie wydał Minister Handlu i dróg żelaznych. Zabronił on odtąd nadawania kolonijom, stacyom kolejowym i w ogóle wszystkim nowozakładającym się osadom imion i nazwisk prezydentów, ministrów i t. p. dygnitarzy, lecz każe je nazywać tak, jak są znane najszerszym warstwom ludności, lub w braku nazw, dawać im takie, które najbardziej odpowiadają danej miejscowości. Minister słusznie potępia dotychczasowe zwyczaj chrzczenia wszystkiego nazwiskami osób wpływowych; powiada, że czyniono to nie z przekonania o zasługach tych osób dla ojczyzny, lecz jedynie z podłej, pogardy godnej służalczości i chęci pochlebiaenia jednostkom. Wada ta jako bardzo brzydka i niemoralna musi być wykorzeniona, gdyż przy nosi wstyd narodowi wolnemu i postępowemu Minister zamierza znieść wszystkie nazwy miejscowości o nazwiskach osób i przywrócić im ich dawne ludowe nazwy, lub w braku tych podawać nazwy odnoszące się do pewnych okoliczności, lub do rzeczy ze świata roślinnego lub zwierzęcego, które wyszczególniają się w danej miejscowości.

Powyższe rozporządzenie ministra należy

powitać z radością, gdyż jest ono dowodem, że naród wielkiego kraju jak Brazylija, który ma wielką przyszłość przed sobą, nie upadł jeszcze tak nisko, ażeby miał na zawsze bić pokłony i wynosić pod niebiosami ludźmi, którzy w rzeczywistości nie są lub nie byli jego panami ani dobroczyńcami, lecz za ledwie sługami do spełniania pewnych czynności administracyjnych.

Ziemie do kolonizacji. Kamera municypalna miasta Ponta Grossy odstąpiła dla zarządu kolei Sao Paulo Rio Grande, pas ziemi miejskiej wzdłuż linii kolejowej od Pelado do rzeki Tibagy po jednej i od Posto Central do Rio Verde po drugiej stronie miasta pod warunkiem, że kolej grunta te dotychczas puste obsadzi do roku kolonistami.

Szkoły rzemieślnicze. Prezydent Rzeeczypospolitej zatwierdził dekret mocą którego rząd federalny ma utrzymać w stolicy każdego stanu szkołę rzemieślniczą bezpłatną dla miejscowej ubogiej młodzieży, która pragnie wyuczyć się rzemiosła. Do szkół tych będą przyjmowani chłopcy we wieku od 10 do 13 lat i będą mogli kształcić się w 5 rzemiosłach. Nauka będzie trwała we dnie od 10 rano do 4 po południu. Wieczorami będą obowiązani uczyć się czytać i pisać z uczniów, którzy nie posiadają tych wiadomości, zaś rysunków, ci którym są one potrzebne do dokładnego wyuczenia się fachu, który sobie obrali. Zysk osiągnięty z robót wykonanych w ciągu roku w warsztatach zakładowych będzie dzielony na 15 części, z których jedna będzie należała do dyrektora, 4 do majstra rzemieślniczego a pozostałych 10 będą dzielone pomiędzy uczniów. Zarząd szkoły będzie urządzał corocznie wystawę robót, ażeby dać publiczności pojęcie o postępie uczniów.

Gwałtowny orkan szalał przed tygodniem w miasteczku Palmas, gdzie wyrządził znaczne szkody Burza zerwała się o 10. w nocy i po niedługim czasie z czarnych chmur przeciągających nad miastem lunął ulewny deszcz z gradem. Zimny wiatr południowy wzmagał się ustawicznie, aż w końcu zamienił się w orkan, który zmiotł wszystkie dachy z domów, jak zmiata kapelusze z głów przechodniów. Orkan trwał za ledwie kilka minut, lecz pomimo swej krótkotrwałości szkody wyrządzone burzą i deszczem są wielkie. Szczególnie ucierpiał wendy, gdzie woda przez zerwane dachy lejąc się do środka zamoczyła i poniszczyła wiele towarów.

Wpływ. W ministerstwie rolnictwa została zaprowadzona książka rejestrowa do wpisywania zawodowych rolników i przemysłowców. Osoby, które chcą się wpisać w powyższą księgę mają wnieść do Ministerstwa prośbę z dołączeniem świadectwa o opłacie podatkowej, jaką uiszczają corocznie kamerze municypalnej lub kasie stanowej od swej produkcji lub wyrobów, następnie podać obszar gruntu pod uprawą, wielkość pastwisk i obszar ziemi nie produkcyjnej lub przemysłu i jego wielkość. Wpisy są bezpłatne i przynoszą tę korzyść każdemu wpisanemu, że może on potem stosownie do ustaw o rolnictwie i przemyśle żądać od rządu opieki lub wsparcia dla swej gałęzi przemysłu, bez załatwiania jakichkolwiek innych formalności.

Pomoc rządu w tępieniu mrówek. Minister rolnictwa rozesał ogólnik do wszystkich dyrektorów kolonii, w którym zawiadamia, że na ciągle ska gi kolonistów, jakie doń do chodzą z różnych stanów na szkody wyrządzone przez mrówki, postanowił przyjsć rolnictwu z pomocą. Pomoc będzie polegała na tym, że rząd będzie dawał maszyny i kwasy do tępienia mrówek, koloniscie zaś mają opłacać człowieka, który będzie pracował przy maszynie. Zapłata ma być o 1 mila wyższą od przeciętnej zapłaty dla zwykłego robotnika w danej miejscowości.

Szaraczka Dnia 30 Września przeleciała nad miastem Sao Paulo olbrzymia chmura szaraczki, która nie spadła na miasto, lecz opadał w okolicy, wyrządzając bardzo wielkie szkody w plantacjach.

Intrygi kataryńskie. Kataryńscy, a właściwie wendiarze kataryńscy na pograniczu z Parana nie mogą przecierpieć strat, jakie ponoszą przez zaprowadzenie barerów i starają się kłamiwymi telegramami przesyłanymi do Rio zmusić rząd federalny do wieszania się w sprawę i zmuszenia Parany do usunięcia cel pogranicznych, ażeby mogli nadal handlować herwą przemycaną. W tym celu wysłali mnóstwo depezd do Rio donosząc, że policja parańska trudni się rabunkiem, napada domy i bezbronných ludzi po drogach i że w okolicy Sao Bento, Estiva, Papanduva i t. d. nikt nie czuje się bezpiecznym mienia i życia. Dodają w końcu, że ludność doprowadzona bandytyzmem policji parańskiej do ostateczności, chwyciła za broń i z toczyła z nią bitwę, która zakończyła się zupełną klęską Paranańczyków i przepędzeniem ich napowrót poza dawne granice. Na szczęście władze w Rio przywiązują mało wagi do tych kłamstw, które uderzają w oczy niedorzecznością, każdego kto zna chociażby powierzchownie stosunki na pograniczu obu stanów.

Szanownych Czytelników prosimy o uregulowanie prenumeraty.

Kurs pieniędzy z d. 27 Sierpnia.

1 funt szterling	15 900
1 frank	637
1 marka	788
1 dolar	3.300
Pezo	1.380
Korona	668
Lira	637

OGŁOSZENIA.

Fabryka Serów i Masła „PARANAENSE“

Nowozałożona przy trakcie bitym Graciosa na Alto Gloria, w przedmieściu Kurytyby, pierwsza w Paranie fabryka serów i masła

kupuje każdą ilość świeżego mleka od krow.

NIKT NIE MOŻE ZAPRZECZYĆ,

że dla zajęcia lepszego stanowiska, dla powodzenia w interesach w Brazylii jest konieczną znajomość języka portugalskiego

Kto zatem chce podnieść się ponad szary tłum, niech uczy się języka krajowego. W tym celu niech zgłosi się do Redakcyi tego pisma a ona mu wskaże osobę starszą, nauczycielkę pensyonowaną z praktyką 30 letnią, która za umiarkowanym wynagrodzeniem podejmując się w sposób dotychczas nieznan i przez nią samą wynaleziony, wyuczy każdego w przeciągu kilku miesięcy czytać, pisać i mówić po portugalsku

Adres: rua Marechal Floriano Peixoto Nr. 10

BIURO PORADY PRAWNEJ

Dr. Vieira de Alencar & Kazimierz Warchałowski

Prowadzi wszelkie sprawy sądowe i w sekretarjacie. — Załatwia reklamacje w sprawie podatków. — Działy familijne. — Pomiar sądowe i polubowne. — Wszelkie podania (requerimento) do prezydenta, sekretarjatu, sądu, kamery, policji.

Kupno i sprzedaż ziemi prywatnej i rządowej.

DZIAŁ SPECJALNY

Prwne porady listowne po polsku we wszelkich kwestjach prawnych, cywilnych i kryminalnych.

Biuro przyjmuje prowadzenie spraw w Kurytybie, jak również we wszystkich miastach i kolonjach Parany

Korespondencja i porady po polsku

Sluchajcie i uwazajcie!
34 razy premiiowane!

SWIATOWA SŁAWĄ CIESZĄCĄ SIĘ Wódki B. Kasprowicza Z GNIEZNA

wychodzą regularnie wagonami do Pałnocy Ameryki i innych krajów, a w Południowej Ameryce nikt się o nie nie upomni, dlaczego?

Jako najznakomitsze specjalności polskie i rosyjskie polecam

PRAWDZIWE:

Podkom rząnkę, Bojar, Zagłobę, S k ł ó w k ę, Nast j k n e ń Karpátkę, Nalewajkę, Gnesnanię, Zio nac, starelak, oraz 60 innych prawie zatwierdzonych gatunków.

Jakiem uznaniem cieszą się wódki Kasprowicza, niech posłuży dowód ten, że na różnych wystawach udzielono tej firmie najwyższe nagrody i poświadczono takimi nazwiskami, jak Król. saski radca zdrowia Prof. Dr. Hennig, — Ce. król. austriacki radca zdrowia Prof. Meronowicz, — Dr. Bruel, Dr. Lehman, Prof. Dr. Rostafinski, — Dr. Nickel, Dyrektor Dr. Sliwinski, — Dr. J. Levinsohn.

Do kolonistów i hodowców bydła!

Cevadillo jest jedynym niezawodnym od lat wielu wypróbowanym środkiem, od którego bydło i trzoda chlewna nabiera cięta i szybko tyje. On przywraca zdrowie zwierzętom chorowitym i wynędzniałym i sprawia, że dostają śliczny wygląd i pokrywają się miękką, połyskującą sierścią.

Sól kamilla jest znów najlepszym środkiem na przeczyszczenia. Leczy ona szybko choroby, jak garotilio (zołty) dychawiczność, zapalenie płuc, rozdęcie i inne podobne choroby zwierzęce. Działa prędko i niezawodnie. Środki powyższe są dziś używane we wszystkich pierwsz rządnych fazendach i gospodarstwach.

Własno ć i wyrób zakładu aptekarskiego w Sao Paulo, PHA MACIA da FE. W Kurytybie można dostać zawsze w sklepie u pp:

Hauer & Irmaos
RUA JOSE BONIFACIO Nr. 2-4.
(za katedrą)

WAŻNE DL KATOLIKÓW.
Książki do nabożeństwa są do nabycia w redakcyi „Gazety Polskiej“.

Wybór znaczny oprawa piękna.
CENY NIZKIE!

Rodacy! Czytajcie i rozpowszechniajcie „Gazetę Polską w Brazylii“.

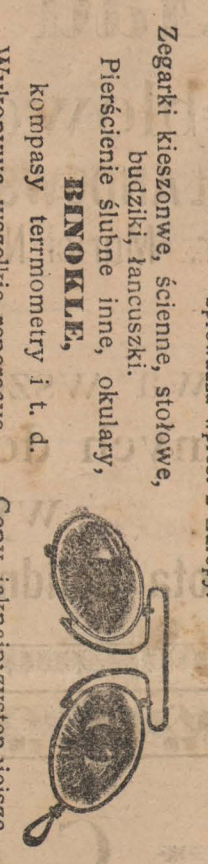
WIKTOR GUGISCH

NAJWIĘKSZY SKŁAD ZEGARÓW,
zegarków i wyrobów ze złota.

Sprowadza wprost z Europy.

Zegarki kieszonowe, ściemne, stolowe, budziki, tanuszkii.
Pierścienie ślubne inne, okulary,
BIJUTERIA,
kompasy termometry i t. d.

Wykonywa wszelkie reperacje. — Ceny jaknajprzystępniejsza
— Za wszelkie reperacje na rok gwarantuję!

Salon do golenia
i strzyżenia włosów

przy ulicy 15 de Novembro N. 25.

Wieloletnia praktyka tak fizyczna, jak i felcerska daje mi pewność, że wszyscy goście zawsze będą zadowoleni.

Poleca się względem San. Publiczności: Stanisław Ulicki.

Garantia da Amazonia.

Towarzystwo ubezpieczeń na życie „Garantia da Amazonia“, którego przedstawicielem jest profesor Jose Cupertino zdobywa coraz to nowe kółka wśród zamieszkałych w Kurytybie, a chcących zabezpieczyć przyszłość swych rodzin. Świeżo przybyły police dla nowo asekurowanych w Kurytybie pp. Alfredo Müller 10179, Joao Müller — 10720, Pompeo Bittr. Monteiro 107210 i 10722, Paulo Leindorf 10726, 10727 i 10728, Jose Surugi 10755 i 10756, Jose Robert 10757 i 10758 alferes w policji Deocleciano G. de Miranda.

BACZNOŚĆ! — rodzinnej

3 do 4 dobrych stolarzy meblowców, znajdzie natychmiast długotrwałe, dobre i punktualnie płatne zajęcia

u Alberta Kruegera
Rua Treze de Maio Nr 100 Curytyba.

FISHARMONIE

tanio do nabycia w sklepie polskim „UNIA“.

Baczność! Należy spieszyć się z zakupnem, gdyż nadzwyczajna taniość powoduje, że zapas wyczerpie się w krótkim czasie.

Zakład Stolarski,

— Meblowo Budowlany —

ULANDOWSKI & WOŁOWSKI

Ulica Dr. Murici N. 93 — Curityba Parana.

Wykonywa wszelkie roboty meblowe od skromnych do najwykwintniejszych wymagań.

— Robota solidna. Ceny umiarkowane.

IMPORT

WPROST!

CASA

LUIZ ROSE.

RUA

JOSE BONIFACIO Nr. 11.

Zawiadamiam, iż powiększyłem skład

**TOWARÓW żelaznych, SPRZĘTÓW stołowych, SZKŁA krajano-
nego wszelkich rozmiarów, OLEJU, FARB wszelkich ga-
tunków i kolorów, NARZĘDZI rzemieślniczych wszyst-
kich rozmiarów i po wszelkich cenach, SIECZKAR-
NIE, PŁUGI, MASZYNY do obluszczenia kukurydzy. -
Maszyny do szycia.**

Drut cynkowy we wszelkich gatunkach
i po różnych cenach.

Wielki wybór pługów amerykańskich
i całych żelaznych.

Na składzie znajdują się: Sierpy, kosy, wagi decymalne
od 100-200 kil., blachy, piły duże i małe, gwoździe
od największych do najmniejszych, zamki, zawiasy,
śruby, szufle, łopaty, kopaczki, hamowidła, szczotki do
koni i t. d.

Z poważaniem

LUIZ ROSE.

CURYTIBA

PARANA.

HANDEL IMPORTOWY

W. H. A. PETERS.

SKŁAD DOBRZE ZAOPATRZONY

towarów żelaznych, galanterijnych, materyi, ubiorów gotowych, farb, mebli giętych,
maszyn do szycia, przyborów kuchennych, naczyń emaliowanych, wanien, umywalki,
luster, przyborów stołowych, lamp, broni palnej, ram, szkła na szyby i t. d.

Sprzedaz drobiazgową i hurtowną.

Skład żelaza i stali w sztabach, artykułów dla piwowarstwa, pługów, maszyn warszta-
towych, młynków, rur żelaznych i ołowianych, blach żelaznych, cynkowych i t. d.

Zakupuje się skóry, wosk, sierść i rogi.

Rua Fechada Nr. 21.

KURITYBA.

Jack Dromlewicz

lekarz-dentysta

przyjmuje
codziennie od 8 rana do 5 wieczorem

wyjmuje zęby bez bólu.

rua Conselheiro Barradas Nr. 103.

Cukiernia Cometa

ulica 15 de Novembro

Poleca najlepsze ciasta, jak: torty, babki
placki i ciastka, przyjmując obstarunki, które
wykonywa niezwłocznie.

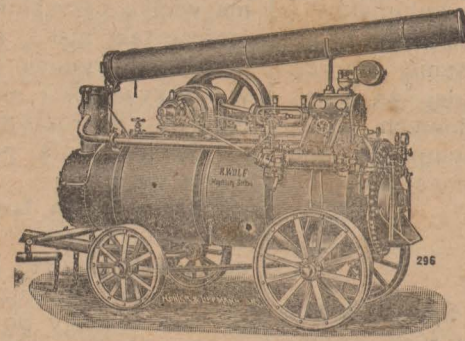
Parowa fabryka karmelków i buldego
now najrozmaitszych smaków.

Najdelikatniejsze cukierki owocowe oraz
prawdziwe słodowe.

Dla handlujących odstępują znaczny rabat.

Stale otrzymuje: jabłka amerykańskie
hiszpańskie winogrona.

Henryk Henke junior.

Müller & Filhos

Parowa fabryka maszyn, odlewnia
żelaza i fabryka gwoździ.

Największy zakład
— tego rodzaju w Paranie.

Rua Barao Serro Azul Nr. 87

— CURITYBA —

Avenida Luiz Xavier 26

róg LARGO do OZORIO.

Polski sklep UNIA.

Pp. Koloniści znajdą u nas olbrzymi wybór płócien wszelkiego rodzaju
(algoda, riscados, brim, batiste, chitas i t. d.) materyaly bawełniane i wel-
niane krajowe i zagraniczne na ubiory dla mężczyzn i kobiet, sukna,
ubrania gotowe, spodnie, koszule, kalesony i t. d. Naj-
rozmaitsze gatunki, wstążek, koronek, guzików, igieł, nici, ba-
wełny do robienia skarpetek i pończoch, grzebieni, broszek,
kolczyków, pierścionków i t. d. **Chustki wełniane!**
Więcej niż 50 gatunków kapeluszy piśniowych i sło-
nianych. Parasole i parasolki.

Pługi, sieczkarnie, kosy, szpadle, motyki, siekiery, grace,
miski, kubki, dzbanki, wiadra i t. d. Gwoździe po conach najniższych.

Maszyny do szycia.

Baczność!! Sprzedajemy JAK NAJTANIEJ
aby sprzedać DUŻO
to nasza zasada

Główny i największy

skład na Parane

Obrazów i obrazków, krzyży, medalików, różańców, szkaplerzy, kropielnic, lampek
wiecznych i innych dewocyjnych towarów

OPRAWA OBRAZÓW, KSIĄŻEK DO NABOŻEŃSTWA I INNYCH
FABRYKA PIECZĄTEK GUMOWYCH — FABRYKA KSIĄŻEK KUPIECKICH I ZESZYTÓW DLA SZKÓŁ

Drukarnia w której wykonywa się wszelkie roboty w zakresie ten wchodzące, jako to: Nagłówki na
listowym papierze, kartki wizytowe, gije do transportu towarów i w ogóle wszystkie
inne druki jakie tylko kto zamowi.

Na składzie są wszystkie artykuły szkolne jako to:
Zeszyty, atrament, pióra, ołówki, tabliczki, ciemniarze i dalsze
książki do czytania tak w polskim jako też i w ruskim języku.

Największy i najtańszy wybór książek do nabożeństwa w polskim
i rusińskim języku.

Największy skład papieru, kopert, książek handlowych i innych
przedmiotów dla pp. kupców i prywatnych.

Sprzedaz hurtowna i detaliczna. — Ceny jaknajprzystępniejsze.

Cezar Schulz ul. Barao Serro Azul l. 12 14.

Curityba — Parana — Brazil.

Nowo utworzona

Introligatornia

przy Drukarni „Gazety Polskiej“ w Kurytybie.

Rua Assunguy nr. 44

Przyjmuje wszelkiego rodzaju książki do oprawy, księgi kontowe
i buchalteryjne, oprawę obrazów, map, oleodruków nacaganych na
płótno, oraz wszelką robotę galanterijną wchodzącą w zakres
introligatorstwa.

GRAMATYKĘ języka Portugalskiego
można nabywać w red. Gazety polskiej.